

Martin Schwarz Lausten

Christine Mundhenk (red.)

Melanchthons Briefwechsel. Band T 18, Texte 5011-5343 (Jan.-Okt. 1548), i samarbejde med Matthias Dall'Asta, Heidi Hein & Christine Mundhenk, Stuttgart-Bad Canstatt: Verlag fromann-holzboog 2018. 628 s. € 298.

Dokumenterne i dette bind drejer sig om den største krise i den tyske lutherske kirkes historie. Efter at kejser Karl d. 5. havde besejret lutheranerne i den schmalkaldiske krig, agtede han at genindføre katolicismen i hele det tyske rige. På rigsdagen i Augsburg sommeren 1548 fik han gennemført religionsloven, som ofte blot kaldes "Interim", da den skulle gælde, indtil et koncilium havde vedtaget endelige beslutninger om de tyske kirkelige forhold. Melanchthon og de andre Wittenbergteologer blev sat på en af de mest skæbnesvangre prøver i deres liv. Deres nye kurfyrste, Moritz, var – i hvert fald indtil videre – afhængig af kejseren, og Moritz lagde pres på teologerne.

Sagen udløste talrige møder, ophedede diskussioner, breve, betænkninger. I dette bind publiceres 338 dokumenter, og ikke færre end 43 offentliggøres for første gang. Bearbejdningen af dette enorme materiale har stillet betydelige krav til udgiverne. Mange af akterne findes i flere udgaver. Man har skullet vælge og anbringe afvigelser i noteapparatet. Fx findes der 42 afskrifter af Melanchthons berømte eller berygtede brev til politikeren Carlo von Carlowitz (nr. 5139), og her er det særligt vigtigt at komme så tæt på Melanchthons ordvalg som muligt. Det er i det brev, Melanchthon udtaler sig kritisk om den afdøde Luther. Det udløste stor debat.

Den danske konge Christian d. 3. indtog en kontroversiel holdning. Da han ikke ville bryde venskabsaftalen med kejser Karl d. 5., undlod han at støtte lutheranerne i krigen, selvom han vidste, at den kunne ende katastrofalt for dem. Nu modtog han stadig flere alarmerende oplysninger fra dem om "Interim". I det ene af de to breve fra ham til Melanchthon og Bugenhagen, som offentliggøres i dette bind (nr. 5106) beklager han, at de sender ham for få nyheder, men han forstår, at de er optaget af vigtige sager.

Han erklærer sig selv som en urokkelig bekender af den sande evangeliske tro og beder dem anbefale to teologer, som kan ansættes ved Københavns universitet. I det andet brev sender han, efter den praksis, som han havde indledt, 50 daler til hver af dem samt samme beløb til Luthers enke, Katharina (nr. 5303).

Hovedredaktøren af dette bind, Christine Mundhenk, erklærer ligeud i forordet, at arbejdet med dette bind, simpelthen har været det vanskeligste af dem alle og af og til bragt medarbejderne til fortvivelse. På den baggrund må man med glæde konstatere, at niveauet ligger fuldt ud på højde med de mange tidligere bind. Ikke mindst er offentliggørelsen af de talrige hidtil utrykte breve værdifuld.

Martin Schwarz Lausten